PRESENTATIE FARMACEUTISCHE BEGELEIDING VAN PARKINSON PATIENTEN DOOR FRED KORVER

APOTHEKER VAN MEDIQ APOTHEEK MEERZICHT
LID VAN *ParkinsonNet*

WAT IS DE NOODZAAK DAT U MEDICIJNEN GEBRUIKT ?
WAT LEVERT HET U OP ?
Minder ON/Of Fluctuaties, Betere Nachtrust,
***Kortom, Betere kwaliteit** van leven*
We weten dat;

1) M. Parkinson is de **best behandelbare neurondegeneratieve aandoening**
   -**Motorische symptomen**
   -Niet-motorische symptomen
2) Echter complexe medicatie, in vaak oudere groep met polyfarmacie)
3) **Persoonlijke begeleiding en afstemming van het grootste belang !**

MEDIQ APOTHEEK

Hoe Individueel behandelen ?

Verbetering Therapie Trouw

- Slechte therapie trouw gaat gepaard met een (mogelijk) slechtere prognose voor de patiënt
- Kost veel geld !
- Onvoldoende Verbetering Symptomen

Extra Begeleiding als Ziekte niet stabiel is !!

- Pak On/Off aan !
- Pak onwillekeurige bewegingen aan !!

Motorische en Niet Motorische Symptomen

- Start op tijd met L-dopa !!
- Het starten met L-dopa of een dopamine agonist hangt niet af van de leeftijd, maar vooral van ziekte-ernst en co-morbiditeit
- Zorg ervoor dat de patiënt de ***nacht*** doorkomt !

Volgorde van behandelen motorische symptomen:

Pat < 40 jr: DA(*Sifrol*) of MAO-B remmer(*Eldepryl*) (**OF LEVO-DOPA**)

Pat > 40 jr: Amantadine(*Symmetrel*), MAO-B remmer(*Eldepryl*), non-ergot DA(*Requip*), L-dopa

Pat > 40 jr + comorbiditeit: L-dopa

ALLEEN BEHANDELEN ALS DE SITUATIE <u>NIET</u> STABIEL IS

Wat bepaalt de keuze van Medicatie ?

-Aangetoonde effectiviteit
-Klinische factoren
-Bijwerkingenprofiel
-Leefstijl factoren
-Functiebeperkingen
-Dagelijkse activiteiten
-Mondigheid van de patiënt
-Leeftijd
-Gebruikersgemak (inclusief doseringsfrequentie)
-Comorbiditeit
-Voorkeur van de patiënt
-Ervaring van de behandelend specialist

MEDIQ APOTHEEK

Levo -dopa is
gouden standaard

1) **Niet bewezen neurotoxisch**
2) **Korte T1/2 (1-2 uur)**
3) **Continue L-dopa geeft minder fluctuaties**
4) **Er bestaat geen maximale dosering en er bestaat een sterke individuele variatie. Bijwerkingen: vooral gastro-intestinaal en Overbeweeglijkheid.**

NOTEER TIJDEN VAN INNAME. NOTEER OP SCHEMA (PARKINSON IN BEELD) OFF-PERIODEN EN SLAPEN.DIT IS ZEER BELANGRIJK WANT ZO KUNNEN WIJ U BETER HELPEN !!

MEDIQ APOTHEEK

ER IS HELAAS EEN **GROTE *ONDERBEHANDELING*** MET ALS GEVOLG DAT DE KWALITEIT VAN LEVEN IS VERSLECHTERD.
DIT BETEKENT DAT WIJ VEEL EERDER MET LEVO-DOPA MOETEN STARTEN!!

Prevalentie Parkinson Ziekte in Nederland 50.000 pat.

1/3 at random fluctuaties (17.000) !!!! m.a.w. er zijn in Zoetermeer veel mensen die door een slechte therapie trouw en te laat starten met Levo-Dopa met veel fluctuaties te maken hebben !

MEDIQ APOTHEEK

BELANGRIJKE CO-MORBIDITEIT

Dementie

Slaapstoornissen

Apathie

Depressie

Visuele hallucinaties

Belangrijke extra beperkingen ;

Verstopping en incontinentie

Denkprocessen zijn trager

Vallen (door freezing)

Seksuele problemen

MEDIQ APOTHEEK

WIJ WETEN NU DAT ER EEN RELATIE BESTAAT IN BEHANDELING DIE ALS HET WARE ALS COMMUNICERENDE VATEN MET ELKAAR ZIJN VERBONDEN !

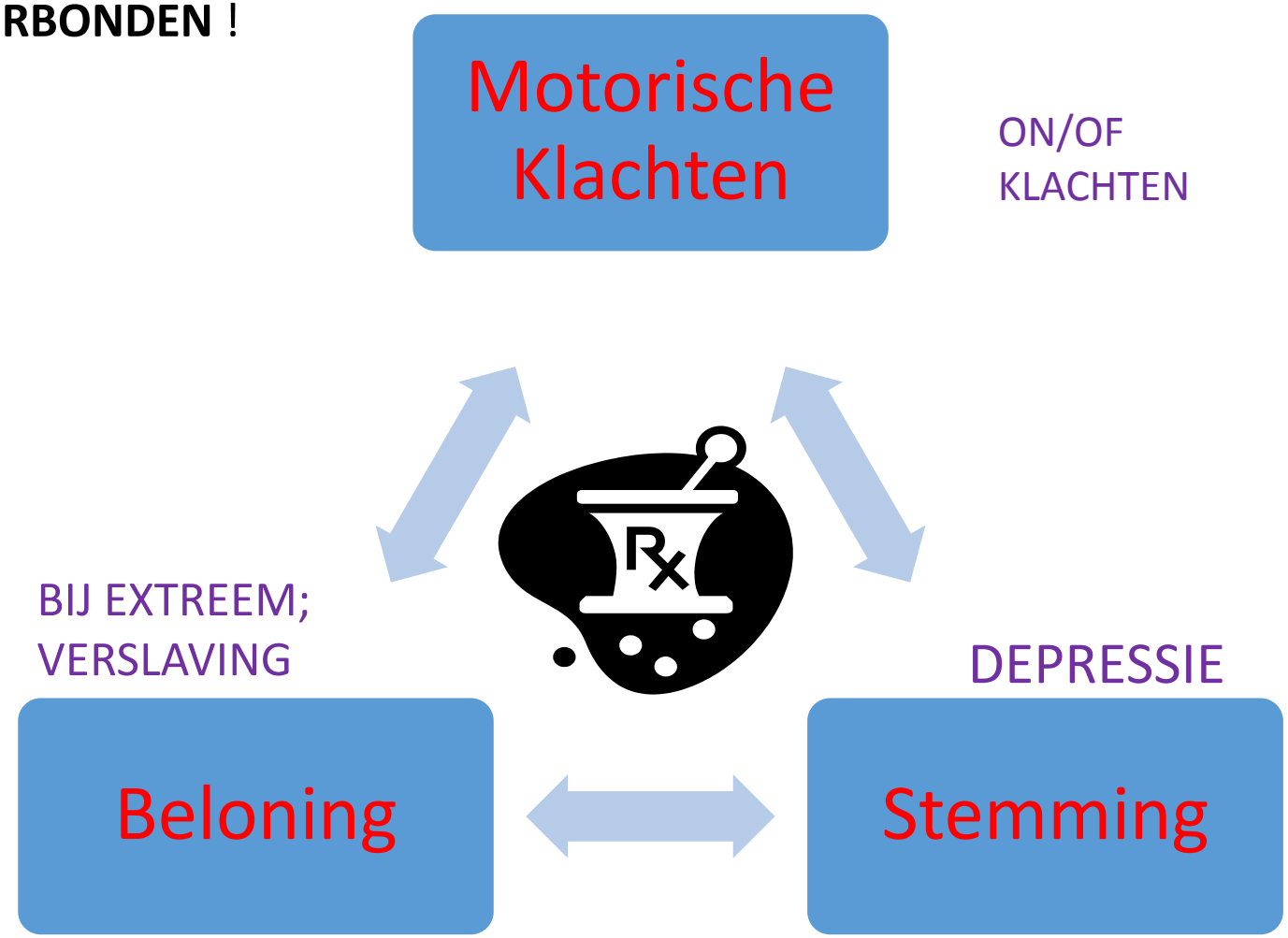

BIJ BEHANDELING VAN DE STEMMING KAN VEREGERING VAN DE ANDERE KLACHTEN VEROORZAKEN EN ANDERSOM

PRAKTISCHE HANDVATEN VOOR THERAPIE;

RICHTLIJN KNMP *VERBIEDT* SUBSTITUTIE VAN SPECIALITE NAAR GENERIEK.

DE OPNAME VAN LEVO-DOPA WORDT DOOR EIWITTEN BEINVLOED. DIT BETEKENT MINDER LEVO-DOPA KOMT IN HET BLOED EN MINDER LEVO-DOPA KOMT IN DE HERSENEN TERECHT.

DIT BETEKENT;

LEVO-DOPA MOET TENMINSTE EEN HALF UUR VOOR OF EEN UUR NA DE MAALTIJD WORDEN INGENOMEN WORDEN MET EEN EIWITARME VLOEISTOF.

LEVO-DOPA MOET BUITEN DE HERSENEN VANWEGE BIJWERKINGEN EN EEN KLEINERE WERKING NIET IN DOPAMINE WORDEN OMGEZET. DAAROM VOEGEN WIJ EEN DECARBOXYLASE REMMER TOE (B.V. BESERAZIDE IN *MADOPAR* EN CARBIDOPA IN B.V. *SINEMET EN EEN COMT-REMMER (COMTAN) TOE.*

PRAKTISCHE HANDVATEN VOOR THERAPIE (VERVOLG)

NA ONGEVEER VIJF JAAR KRIJGT *DE HELFT* VAN DE PATIENTEN MOTORISCHE RESPONSFLUCTUATIES EN KOMT IN DE **GECOMPLICEERDE FASE**
ER ONSTAAT;

1) *WEARING-OFF*; *WERKINGSDUUR* NEEMT PER MEDICATIE GIFT AF; OPLOSSING IS TOEVOEGINGVAN EEN COMT –REMMER(ENTACPON) OF VERHOGING FREQUENTIE INNAME LEVO-DOPA.

2) DYSKINESIEEN ; *ONGEWILDE DANSBEWEGINGEN* IN DE ON-FASE. DIT ZIJN PIEKDOSIS EFFECTEN VEROORZAAKT DOOR TE HOGE MAXIMALE CEREBRALE DOPAMINE SPIEGEL; OPLOSSING; LAGERE DOSIS LEVO-DOPA EN EEN HOGERE DOSIS DOPAMINE AGONIST INDIEN DIT WORDT VERDRAGEN.

3) AT RANDOM-FLUCTUATIES*; ONVOORSPELBARE WISSELINGEN*.OPTIES ZIJN; TOEVOEGING DOPAMINE-AGONISTEN.

NIET-MOTORISCHE KLACHTEN

1) Dementie; (*Rivastigmine(Exelon)* 6-12 mg per dag, mag soms hoger !)
2) Slaapstoornissen (licht speelt een rol en *melatonine* kan misschien ook helpen)Bij inslaapstoornissen geven wij een kortwerkend benzodiazepine, Clonazepam (*Rivotril*)
3) Apathie
4) Depressie; (SSRI (*Cipramil*) (nadeel; verergering parkinsonsymptomen)en TCA (Notrilen)(anticholinerge bijwerkingen, maar werkt sneller)
5) Visuele hallucinaties; (*Clozapine (Leponex) i*s eerste keus)
6) Orthostase (lage bloeddruk)
7) Sialorhoea; (overmatige speekselvloed)verbeteren door Logopedie
8) Nycturie; Oxybutinine/Minrin

MEDIQ APOTHEEK

NIEUWE ONTWIKKELINGEN/ERVARINGEN VAN PATIENTEN

) LICHT THERAPIE BIJ DEPRESSIE EN SLAAPSTOORNISSEN IS IN ONDERZOEK.

2) ADENOSINERECEPTOR-ANTAGONISTEN ZIJN IN ONDERZOEK.

3) BELANGRIJK IS OM ZO VEEL MOGELIJK TE BLIJVEN BEWEGEN OMDAT U DAN MINDER MEDICIJNEN NODIG HEEFT .

4) BIJ STARTEN LEVO-DOPA THERAPIE DE DOSERING NIET TE LAAG INZETTEN !

DE ROL VAN DE PARKINSON APOTHEKER

De Parkinson apotheker kan samen met uw Neuroloog en Parkinson verpleegkundige uw kwaliteit van leven verbeteren door uw on/off en spierstijfheid aan te pakken en samen met uw neuroloog een behandelplan te maken (met inbreng van u) en de medicatie zodanig te optimaliseren dat dit past bij uw persoonlijke situatie en hij kan uw zorgen over medicatie bespreken. Hij kan u ook helpen om uw therapie trouw te ondersteunen en u helpen met de therapie van Niet-motorische klachten. Hij is uw vraagbaak bij wisseling van labels en de gevolgen hiervan en heeft inzicht in wetenschappelijke ontwikkelingen op het gebied van de farmacotherapie bij de ziekte Parkinson.

BEDANKT VOOR UW AANDACHT

VRAGEN ?